

Міністерство освіти і науки України
ДВНЗ «Прикарпатський національний університет
імені Василя Стефаника»

Навчально-науковий юридичний інститут

Збірник наукових статей

**Актуальні проблеми
вдосконалення чинного
законодавства України**

Випуск XLIX

м. Івано-Франківськ, 2019

ББК 67.9 (4Укр)

А 43

Редакційна колегія: д-р юрид. наук, проф. В.А. Василюєва (*головний редактор*), акад. НАПрНУ, д-р юрид. наук, проф. В.В. Луць, акад. д-р юрид. наук, проф. О.В. Зайчук, проф., д-р габіл., Пьотр Пініор, д-р юрид. наук, проф. П.Л. Фріс, д-р юрид. наук, проф. Н.Р. Кобецька, д-р юрид. наук, проф. А.В. Коструба, д-р юрид. наук, проф. В.М. Махінчук, д-р юрид. наук, проф. С.Д. Сворака, д-р юрид. наук, доц. О.А. Вівчаренко, д-р юрид. наук, доц. А.В. Зеліско, д-р юрид. наук, доц. О.І. Зозуляк, д-р юрид. наук, доц. Ю.В. Кернякевич-Танасійчук, д-р юрид. наук, доц. В.В. Книш, к-т юрид. наук, доц. В.В. Андріюк, к-т юрид. наук, доц. Н.М. Бойко, к-т юрид. наук, доц. М.В. Логвінова, к-т юрид. наук, доц. І.В. Козич, к-т юрид. наук, доц. Н.В. Кохан, к-т юрид. наук, доц. В.І. Розвадовський, к-т юрид. наук, доц. І.І. Петровська, к-т юрид. наук, доц. В.В. Шпілярович, к-т юрид. наук, доц. З.В. Яремак, к-т юрид. наук, Л.Р. Данилюк, к-т юрид. наук Л.В. Зінич, к-т юрид. наук О.Р. Ковалишин, к-т юрид. наук Т.Я. Схаб-Бучинська, к-т юрид. наук, доц. Ю.І. Микитин (*відповідальний секретар*)

А43 Актуальні проблеми вдосконалення чинного законодавства України [текст] : *Збірник наукових статей*. Випуск 49. - Івано-Франківськ : Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника, 2019. - 188 с.

У збірнику досліджуються актуальні проблеми державного будівництва, питання теорії та історії держави і права, правової реформи в Україні, екології, боротьби зі злочинністю. Вносяться та обґрунтовуються пропозиції щодо вдосконалення ряду інститутів конституційного, цивільного, кримінального та інших галузей права.

Для науковців, викладачів, аспірантів, здобувачів, студентів, слухачів, курсантів юридичних інститутів та факультетів, юристів-практиків.

Actual problems in the field of the formation of the Ukrainian State, questions of theory and history of state and law, law reforms in Ukraine, ecology, struggle against criminality are researched in this issue. The propositions on the perfection of some institutions of constitutional, civil, criminal and other spheres of law are submitted and analyzed.

Good for scientists, professors, post-graduate students, students of law departments, practising lawyers.

Реєстраційне свідоцтво: серія КВ № 16834-5506ПР. Видається з 1996 року.

Адреса редколегії: 76018, м.Івано-Франківськ, вул. Шевченка, 44а. Юридичний інститут Прикарпатського національного університету імені В.Стефаника. Тел./факс (0342) 50-87-60.

ISSN 2218-1849

ББК 67.9 (4 Укр)

Навчально-науковий юридичний інститут
ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника», 2019

the motive for the qualification of crimes and the imposition of punishment are determined, and the ways of improving the criminal legislation are proposed.

Key words: motive of crime, motivation, elements of motivational process.

Медицький І. Б.

СТРАХ ПЕРЕД ЗЛОЧИННІСТЮ ЯК ОДИН ІЗ РІЗНОВИДІВ ЇЇ НЕМАТЕРІАЛЬНИХ НАСЛІДКІВ

УДК 343.9

Постановка проблеми. Проблематика страху перед злочинністю не може бути визнана абсолютно новою для вітчизняної науки темою, проте про недостатність уваги до неї можна стверджувати цілком підставно. У той же час, за кордоном вона виступає предметом чисельних психологічних, соціологічних, геополітичних, політологічних, економічних та кримінологічних досліджень, інтерес до якої викликаний як соціальним, так і політичним та економічним аспектами – визначальними як у формуванні державної політики досягнення максимального рівня безпеки населення, прийнятті кримінально-правових норм, спрямованих на посилення заходів кримінальної відповідальності і т.д., так і розвитку окремих галузей економіки, пов'язаних із забезпеченням особистої безпеки громадян [1, с.235-236].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вивчення тих чи інших аспектів, пов'язаних зі страхом перед злочинністю, стали предметом наукових публікацій ряду учених, серед яких: О.Р. Афанасьєва, А.А. Бова, В.М. Бурлаков, Я.І. Гілінський, Б.М. Головкін, М.О. Д'ячкова, Н.А. Савінова, В.А. Туляков, Д.А. Шестаков та ін. Існуючі напрацювання стануть вагомим внеском у процесі наукового пізнання нового різновиду кримінологічної теорії – вчення про наслідки злочинності, і, зокрема, їх нематеріальних різновидів.

Стаття має **метою** охарактеризувати існуючі кримінологічні підходи до аналізу страху перед злочинністю як одного з її нематеріальних наслідків, визначивши при цьому його місце серед глобальних проблем для населення України.

Виклад основного матеріалу. Посилений інтерес науки і практики до проблем соціального контролю над злочинністю пояснюється, у тому числі, тим, що населення різних країн, з розвитком цивілізаційного процесу, усе більш болючіше відноситься до вірогідності стати жертвами злочинів (fear of crime – страх перед злочинністю). Соціальний же контроль над злочинністю (протидія злочинності), як слушно зауважує Я.І. Гілінський, виступає важливою складовою загальної стратегії соціального контролю і служить актуальною темою сучасних дискусій кримінологів, представників кримінально-правової і пенітенціарної науки. Якщо на 1-ій щорічній європейській кримінологічній конференції у 2001 р. (м. Лозанна) соціальному контролю над злочинністю було присвячено 25 доповідей, то на 18-ій конференції у 2018 році (м. Сараєво) – уже близько 200 [2, с.4].

Страх перед злочинністю кримінологи розглядають у якості її соціальних наслідків, оскільки у будь-який момент число наляканих людей набагато перевищує число реальних потерпілих. Згідно одного із проведених опитувань (K.Maguire and A.Pastore, 1997) біля 10% американців заявили про побоювання стати жертвою убивства, що у 1 000 разів перевищує кількість людей, які справді були позбавлені життя протягом року [3, с.59].

Показові дані опитувань населення США, проведені Інститутом Геллапа. Так, у 1982 р. серед проблем, що найбільш тривожать населення США, 61% респондентів виділяли безробіття і 3% – злочинність. У 1999 р., з ростом суспільного багатства, поліпшенням ефективності діяльності правоохоронних органів, стабільним зниженням злочинності протягом усього правління адміністрації Б. Клінтона, тільки 4% респондентів виділяли безробіття серед проблем, що найбільш тривожать населення США, і 17% – злочинність, насильство. Цікаво, що з ростом уваги адміністрації до проблеми забезпечення безпеки населення і постійного освітлення цієї проблеми в засобах масової інформації проблема злочинності, насильства вказувалася серед основних 2% респондентів у 1991 р., 5% – у 1992, 9% – у 1993, 52% – у 1994, 27% – у 1995, 25% – у 1996, 23% – у 1997, 20% – у 1998 і 17% американців у 1999 році [4, с.189-190].

Індикатори страху перед злочинністю і сприйняття особистої безпеки включаються у крос-національні дослідження: Міжнародне опитування жертв злочинів, Євробарометр (1996, 2000 та 2002 рр.), Афробарометр (2002 р.), Європейське соціальне дослідження (з 2002 р.), а також у національні (індекс персональної безпеки Канадської ради з соціального розвитку, індекс кримінологічної тривоги ФГКУ «ВНИИ России») і міжнародні рейтинги (індекс закону і правопорядку служби «Геллап» індекс національної і персональної безпеки Легатум інституту) [5, с.81].

Результати стандартного Євробарометру № 76 2011 р. (опитано у 27 країнах понад 26 тис. респондентів) свідчать, що проблема злочинності поступається у масовій свідомості європейців економічним проблемам (безробіттю, економічній ситуації і інфляції). На пропозицію назвати дві найбільші проблеми, з якими стикається країна, 11 % населення 27 країн ЄС відзначило злочинність (по важливості четверта зі списку п'ятнадцяти проблем у країні). Персонально для респондента зростання злочинності складає дев'яту за важливістю проблему (5 респондентів відзначили цю альтернативу з двох можливих). Згідно результатів Міжнародного опитування жертв злочинів 1992-2001 рр. загальною тенденцією є більша упевненість населення у безпеці нічних прогулянок у країнах Західної Європи та інших індустріальних країнах (США, Канаді, Австралії, Новій Зеландії). Менш захищеним відчуває себе населення Центральної і Східної Європи [5, с.82].

Дослідження страху перед злочинністю виступає проблемним завданням насамперед через ефемерність, нематеріальність вказаного суб'єктивного вища, що відображає стан злочинності у суспільній свідомості. Страх перед злочинністю являє собою емоційно-фізичну реакцію індивідів та спільнот на правопорушення та прояви безпорядку. Усвідомлення можливості того, що практично у будь-який момент особа може стати жертвою злочину, породжує у неї відчуття страху, яке здатне суттєво впливати на її поведінку та спосіб життя. Страх перед злочинністю розглядається як один із факторів суспільного неблагополуччя, і його наявність чи відсутність впливає на якість життя населення та на відносини в суспільстві.

У сучасній науці кримінології вирізняють три основних підходи до аналізу страху перед злочинністю:

1) *соціально-демографічний*, який ґрунтується на вивченні реакції різних соціально-демографічних груп на загрозу злочинності у суспільстві. Кожна група має свій ступінь вразливості або чутливості до ризику перетворитися на жертву злочину (враховується стать, вік, національність, рівень матеріального добробуту, освіта тощо);

2) *віктимний*, заснований на гіпотезі про зв'язок між попереднім віктимним досвідом людини й рівнем страху перед злочинністю. Це може бути особистий досвід нападу з боку злочинців (пряма віктимізація) або досвід, трансльований близькими, знайомими, через ЗМІ (непряма віктимізація);

3) *інвайронментний* (від англ. слова environment – оточення), за якого акцент робиться на тому, що джерелом страху може виступати фізичне або соціальне оточення (основні сфери досліджень – соціальна згуртованість, урбанізація, благополучність оточення й створення захищеного простору) [6].

У контексті віктимного підходу безумовно важливим буде акцентувати увагу на ролі засобів масової інформації у процесі донесення об'єктивних та компетентних даних про злочинність до «кінцевого споживача», який супроводжується одночасно наслідками у вигляді збільшення/зниження рівня стурбованості/страху суспільства перед криміналітетом.

Висновки досліджень окремих зарубіжних кримінологів щодо впливу ЗМІ на страх перед злочинністю формулюються наступним чином: 1) частий перегляд телевізійних програм сам по собі не підвищує страх перед злочинністю; 2) вплив ЗМІ опосередковано двома факторами – характером кримінальних повідомлень (частота, сенсаційність, тип програми, ступінь справедливості її фіналу, локалізація і тип злочину) та особливостями аудиторії (рівні довірливості і тривожності глядача перед переглядом програми, наявність технічної можливості вибору програми) [6].

Інші ж науковці є більш категоричними у своїх судженнях. Н. Савінова, аналізуючи вітчизняні реалії пропаганди агресії в Україні, стверджує, що повідомлення у новинах переважно більшо-

сті національних телеканалів несуть негативну інформацію, яка пригнічує аудиторію. Позитивна інформація, згідно проведених спостережень протягом другого кварталу 2014 – першого кварталу 2015 років, складає в середньому менш ніж 20% від загальної інформації новин. Автор формулює абсолютно вірний висновок, що внутрішні інформаційні негативні впливи вітчизняних ЗМІ сьогодні представляють чи не найвищу загрозу для віктимізації населення держави – пропаганда агресії в країні сьогодні сприяє перетворенню українців на жертву соціальної катастрофи [7].

М.О. Д'ячкова, досліджуючи медійний образ злочинності в українському сегменті засобів масової інформації, використала у ході контент-аналізу в якості ключових слів індексні злочини, що використовуються Управлінням по боротьбі зі злочинністю та наркотиками ООН як універсальна технологія статистичного аналізу злочинності у різних країнах світу. Виявлено, що 65% згадувань у новинах припадає на вбивства, 13% – тілесні ушкодження, 10% – крадіжки, 6% – зґвалтування, 3% – грабіж, 3% – розбій, менше 1% – викрадення автотранспорту. Відповідно, медійний (інформаційний) образ злочинності в Україні постає як переважно насильницький, пов'язаний з позбавленням життя, завданням тілесних ушкоджень, посяганням на статеву свободу та недоторканність. За таких умов у населення складається враження про поширеність кримінального насильства та його значимість для вирішення тих чи інших соціальних проблем і конфліктів, що формує страх саме перед такими злочинами, хоча більшість із громадян насправді не має власного досвіду насильницької віктимізації. Не суттєве висвітлення проблематики злочинності корисливого типу нівелює її проблематичність, не зважаючи на те, що лише крадіжки як корисливі злочини складають майже 50% у загальній її структурі та 87% у структурі індексних злочинів [8].

Такий стан речей не можна назвати специфічною особливістю буття виключно українського суспільства, адже докази наведеного обґрунтовуються у працях і зарубіжних кримінологів. Так, автори американського підручника з кримінології (2000) констатують, що дані поліції з приводу конкретних злочинів та повідомлення засобів масової інформації мало відповідають одне одному.

ЗМІ, особливо телебачення, приділяють непропорційно велику увагу вбивствам та пограбуванням. Хоча насильницькі злочини становлять тільки 20% від загальної кількості правопорушень, їм присвячені 68-87% кримінальних репортажів у засобах масової інформації [9, с.71].

М.О. Д'ячкова цілком слушно підкреслює, що засобам масової інформації також властиві драматизація при викладі кримінологічно значимих фактів або крайній варіант заперечення таких фактів. При цьому в обох випадках засоби масової інформації нехтують поглибленим розглядом ситуації зі злочинністю, аналізом її соціального контексту і факторів, які сприяють вчиненню злочинів [10].

Російські учені констатують наявність самостійного наукового напрямку у кримінології – кримінології ЗМІ (формування якого пов'язане із науковими пошуками Г.Н. Горшенкова, Д.А. Шестакова та ін.). До предмету означеного напрямку входить вивчення негативних наслідків діяльності ЗМІ, зокрема: а) вчинення суспільно небезпечних діянь шляхом психічного «вторгнення» у особистість або громадську думку (доведення до самогубства за допомогою переслідувань у ЗМІ, пособництво груповому шахрайству); б) формування криміногенних стереотипів поведінки, які виступають факторами конкретних злочинів (пропаганда насильства і ін.); в) використання ЗМІ у якості засобу вчинення злочинів [11, с.260].

Д.А. Шестаков вирізняє ряд «кримінологічних недугів», притаманних ЗМІ [12, с.64-65]:

- *бездуховність та меркантильність*. Засоби масової інформації, будучи одним із головних каналів трансляції моральних принципів, прийнятих соціумом, і їх подальшої трансформації у моральні установки особи, якщо реалізує, то лише частково, функцію передачі громадської моралі, функцію морально-морального виховання членів суспільства. М.Ю. Двоєглазова констатує наступний факт, характерний для медіаіндустрії країни – функція розваги мас переважає над інформаційною, просвітницькою, ідеологічною, політичного впливу, організаторською, підтримки соціальної спільності [13, с.239];

- *надзвичайне насичення масової інформації насильством;*
- *страх злочинності.* Розглядаючи тероризм як фобію та засіб маніпуляції суспільною свідомістю, Н.В. Топоркова зазначає, що його сучасні прояви неможливі без відповідного інформаційного забезпечення з боку ЗМІ, оскільки тероризм потребує каналів передачі інформації, адже одна із цілей терористів – залякування, що повинне вести до підкорення та встановлення контролю. Саме через ЗМІ дії терористів завойовують популярність та привертають увагу населення, що призводить до реалізації однієї з основних цілей терористів – викликати масовий жах у населення на даний момент та страх за майбутнє – фобію тероризму [14, с.113-114];

- *маніпуляція громадською думкою.* У ряді випадків ЗМІ виступають засобом втілення не найкращої кримінально-правової політики. За допомогою керованого потоку поглядів та інформації легко перемкнути увагу публіки із актуальних проблем злочинності на другорядні проблеми, часто штучного характеру.

Приходимо до висновку про необхідність «кримінологічного контролю» за масовими комунікаціями. Будь-яка новина негативного для аудиторії змісту повинна коментуватися експертами у відповідній сфері, внаслідок чого аудиторія розумітиме, що проблема вирішується компетентними особами або органами, чи підлягає вирішенню за умови певних дій з боку населення чи окремої його групи [15]. Кримінологічний контроль абсолютно не повинен означати тотальне керування засобами масової комунікації, а лише «спрямування» їх діяльності із отримання, систематизації та подачі інформації у русло підвищення віктимної безпеки населення.

А.А. Бова, аналізуючи динаміку зареєстрованої злочинності та кримінальної віктимізації в Україні, констатує зниження страху перед зростанням злочинності (у 2000 р. такої думки притримувались 71%, у 2012 р. – 45,5%), що поступається першістю страхам, які стосуються розвитку економіки. Страх перед злочинністю посів 4-те місце серед 18-ти альтернатив після побоювань зростання цін, безробіття, невиплати заробітної плати та пенсій. Економічні страхи – страх безробіття та зростання цін демонструють тенден-

цію до збільшення, страх перед злочинністю – до зменшення [16, с.83-84]. Автор констатує поступове зменшення частки осіб, які оцінювали погіршення зміни стану особистої безпеки (на вулиці, у громадських місцях) як значне, та ріст частки осіб, на думку яких така ситуація залишалася незмінною. У той же час за рівнем сприйняття особистої безпеки Україна поступається іншим європейським державам. У 2010 р. 42% населення відчували себе у безпеці, пересуваючись уночі, а у 2011 р. – 48%. У 2011 р. за цим показником Україна зайняла 38-е місце із 40 європейських держав та 145-е місце із 152 держав світу [17, с.399].

Б.М. Головкін здійснив аналіз й оцінку сучасного стану віктимізації населення України, опрацювавши для цього результати всеукраїнського віктимологічного Інтернет-опитування 3002 громадян за 2015 р., у якому прийняли участь різні соціально-демографічні групи. За результатами опитування з'ясувалося доволі відсторонене сприйняття більшістю людей проблеми злочинності в цілому. Так, лише 36% респондентів виявилися дуже стурбованими цією суспільною проблемою, решта заявили про помірковане занепокоєння. Показовими виглядають оцінки криміногенної ситуації за місцем проживання, а саме: трохи більше половини опитаних (53%) вказали на її погіршення, понад третина (31,2%) вважають, що ситуація залишилася без змін. Дехто із опитаних навіть зазначив про зниження рівня злочинності (10%) Науковець зазначає, що свідомість переважної більшості громадян належним чином не сприймає загрозу злочинності, що свідчить про звикання до її проявів і намагання абстрагуватися від імовірності стати жертвою злочину. Ймовірно, що побоювання перед злочинністю існує у тієї частини опитаних, які пережили особистий досвід віктимізації. Водночас, значна кількість респондентів здебільшого орієнтується у розвитку криміногенної ситуації за місцем проживання. Не останню роль у цьому відіграють відкриті джерела інформації та міжособова комунікація, що формують громадську думку [18, с.68].

Наступні роки засвідчили поступове зміщення акценту проблем, вивівши на перші місця військові дії на Сході України та питання соціально-економічного характеру:

1) **Соціологічне дослідження «Динаміка суспільно-політичних поглядів в Україні»** (Соціологічна група «Рейтинг», 2015 р.), під час якого опитано 1 200 респондентів, віком від 18-ти років. Серед трьох найважливіших проблем для України респондентами були вказані: військові дії на Донбасі (64%), корупція в державних органах (43%), безробіття (30 %). Злочинність (6%) посіла 12-те місце, після відносин з Росією (11%) та російської присутності в Криму (7%) [19];

2) **Соціологічне дослідження «Українське покоління Z: цінності та орієнтири»** (Соціологічна компанія GfK Ukraine, 2017 р.), у рамках якого здійснене загальнонаціональне опитування 2000 респондентів у віці від 14-29 років. За його результатами, серед найбільших страхів українців – корупція (37%) та війна у регіоні чи у світі (36%), серйозні проблеми зі здоров'ям (34%) та соціальна несправедливість і безробіття (32%). Відповідно, список вимог української молоді до уряду очолює боротьба зі злочинністю та корупцією – 70% респондентів вважають, що уряд повинен займатися передусім цим. Другу та третю сходинку в списку вимог до уряду обіймають економічне зростання та розвиток (68%) і скорочення безробіття (66%) [20];

3) **Соціологічне дослідження «Україна напередодні Президентських виборів 2019»** (Центр соціальних та маркетингових досліджень «Социс», Київський міжнародний інститут соціології та Центр Разумкова, 2019 р.); вибірка 11 000 респондентів віком від 18-ти років. Згідно отриманих даних, трійку найбільш важливих особистих проблем для українців склали: 1) військовий конфлікт на Сході України (61,2%); 2) питання соціально-економічного змісту: низький рівень зарплати або пенсії (53,7%); підвищення тарифів на комунальні послуги (52,7%); підвищення цін на товари першої необхідності, інфляція (28,9%); нестача робочих місць, безробіття (19,8%); 3) корупція та хабарництво: у органах центральної влади (21,6%); в судах, поліції, прокуратурі (15,4%). Збільшення рівня злочинності та небезпека на вулицях турбують громадян набагато менше (5,2%) (респондент міг обрати кілька варіантів відповіді, тому загальна сума відповідей перевищує 100%) [21].

Висновки. Доводиться констатувати, що страх злочинності останнім часом певним чином нівелюється, поступаючись прагненню населення досягнути максимально можливого рівня колективної безпеки, а також необхідністю реалізації, хоча б на більш-менш прийнятному та стабільному рівні, соціально-економічних побажань та інтересів. Зазначена ситуація, як уявляється, буде мати свою тенденцію до збереження, з огляду на перманентно триваючий військовий конфлікт міжнародного характеру. Існуючий стан речей характерний негативним криміногенним «забарвленням»: по-перше, населення країни демонструє вкрай небезпечний стан «звикання» до злочинності, за якого протиправність у міжособистісних відносинах ототожнюється із небажаним, але «допустимим» стереотипом поведінки; по-друге, поінформованість громадян у питаннях дійсної характеристики стану і динаміки злочинності в Україні є далекою від реальності, по великому рахунку, через некритичне сприйняття відповідних даних від ЗМІ, матеріали яких та способи висвітлення викликають обґрунтоване занепокоєння з боку криміналістів; по-третє, рівень корупції в Україні засвідчує реальну загрозу національній безпеці держави, перетворившись у першочергове «поле» для протидії у суспільній свідомості.

1. Афанасьєва О.Р. *Теоретические основы криминологического исследования и минимизации социальных последствий насильственной преступности: дис. ... д-ра. юрид. наук : 12.00.08. Москва, 2014. 450 с.*
2. Гилинский Я.И. *Проблемы социального контроля над преступностью в современном обществе. Криминалистъ. 2018. № 4 (25). С.4-9.*
3. *Криминология / Под ред. Дж. Ф. Шели. СПб.: Питер, 2003. 864 с.*
4. Туляков В.А. *Страх перед терроризмом как криминогенный фактор. Актуальні проблеми політики: зб. наук. пр. / голов. ред. С. В. Ківалов ; МОН України, ОНЮА. Одеса : Юрид. л-ра, 2001. Вип.10-11. С.185-192.*
5. Бова А.А. *Динамика изменений страха перед преступностью в Украине. Социология. 2012. №4. С.81-89.*
6. Лотохова Д.А. *Страх перед злочинністю: напрямки зарубіжних досліджень. URL: <http://old.visnyk.univd.edu.ua/?controller=service&action=download&download=29585> (дата звернення: 05.05.2019).*

7. Савінова Н. Інформаційна віктимізація населення в Україні в умовах пропаганди агресії. *Юридичний Вісник України*. 22-28 серпня 2015 року. №33 (1050). С.12-13.
8. Д'ячкова М.О. Засоби масової інформації як кримінологічний феномен: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.08. Одеса, 2018. 20 с.
9. *Кримінологія* / Под ред. Дж. Ф. Шели. СПб.: Питер, 2003. 864 с.
10. Д'ячкова М.О. Засоби масової інформації як кримінологічний феномен: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.08. Одеса, 2018. 20 с.
11. Бурлаков В.Н., Горшенков Г.Н., Максина С.В., Шестаков Д.А. Средства массовой информации и преступность (кримінологія СМІ). *Правоведение*. 2000. №5 (232). С.259-267.
12. Шестаков Д.А. Тень и свет правовой журналистики. *Кримінологія: вчера, сегодня, завтра*. 2012. №27. С.64-68.
13. Двоеглазова М.Ю. Влияние СМІ на криминализацию общественного сознания и уровень преступности в обществе. *Азимут научных исследований: педагогика и психология*. 2017. Т. 6. № 2 (19). С.238-241.
14. Топоркова Н.В. Терроризм как фобия и средство манипуляции общественным сознанием. *Гуманитарные науки и образование*. 2011. №1. С.112-115.
15. Савінова Н. Інформаційна віктимізація населення в Україні в умовах пропаганди агресії. *Юридичний Вісник України*. 22-28 серпня 2015 року. №33 (1050). С.12-13.
16. Бова А.А. Динамика изменений страха перед преступностью в Украине. *Социология*. 2012. №4. С.81-89.
17. Бова А.А. Динамика зарегистрированной преступности и криминальной виктимизации в Украине. *Социологический альманах*. 2013. №4. С.393-400.
18. Головкін Б.М. Віктимізація населення від злочинності: досвід України. Сучасна кримінологія: досягнення, проблеми, перспективи: матеріали Міжнар. наук. конф., присвяч. 50-річчю каф. кримінології та кримінально-виконавчого права. (Харків, 9 груд. 2016 р.). Харків: Право, 2016. С.67-70.
19. Динаміка суспільно-політичних поглядів в Україні. URL: <http://ratinggroup.ua/download.php?id=197> (дата звернення: 17.05.2019).
20. Результати загальнонаціонального опитування «Українське покоління Z: цінності та орієнтири». URL: http://neweurope.org.ua/wp-content/uploads/2017/11/Ukr_Generation_ukr_inet-2.pdf (дата звернення: 17.05.2019).

Медицький І.Б.

21. Прес-реліз за результатами соціологічного дослідження «Україна напередодні Президентських виборів 2019». URL: <http://socis.kiev.ua/ua/2019-01/> (дата звернення: 17.05.2019).

Медицький І.Б. Страх перед злочинністю як один із різновидів її нематеріальних наслідків

У статті обґрунтовується потреба кримінологічного вивчення нематеріальних наслідків злочинності загалом, і страху перед злочинністю – зокрема. Здійснено характеристику існуючих кримінологічних підходів до розуміння страху перед злочинністю. З використанням відповідних соціологічних даних визначено стан виктимізації населення України та відзначено його негативні криміногенні моменти.

Ключові слова: наслідки злочинності, ціна злочинності, страх перед злочинністю, виктимізація.

Медицкий И.Б. Страх перед преступностью как один из разновидностей ее нематериальных последствий

Аннотация: В статье обосновывается необходимость криминологического изучения нематериальных последствий преступности в целом и страха перед преступностью – в частности. Осуществлено характеристику существующих криминологических подходов к пониманию страха перед преступностью. С использованием соответствующих социологических данных определено состояние виктимизации населения Украины и отмечено его негативные криминогенные моменты.

Ключевые слова: последствия преступности, цена преступности, страх перед преступностью, виктимизация.

Medytsky I.B. Fear of crime as one of the varieties and non-material consequences

The article substantiates the importance of criminological study of the intangible consequences of crime in general, and the fear of crime in particular. The level of fear of crime is an important indicator of the state's ability to achieve the maximum level of security of the population, directly influencing criminal policy towards enhancing its repressive potential or liberalization.

The basic approaches to the analysis of fear of crime in the modern science of criminology are considered. In the context of the victim approach, the importance of the media in the process of objective and competent informing of the population of crime and its main characteristics, which is accompanied by consequences in the form of increasing / decreasing level of concern / fear of the society against crime, is revealed. The position of «criminological control» over mass communications is supported, which will help to improve victim's security of citizens. Based on relevant sociological data, it is concluded that the fear of crime, by the importance of the problem for the population, is inferior to the desire to resolve the military conflict in the East of Ukraine and the realization of socio-economic wishes and interests.

Keywords: consequences of crime, price of crime, fear of crime, victimization.